

เทศน์อบรมพระวาส ณ สวนแสงธรรม
เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๔๐

คนไม่มีศาสนาเท่ากับคนถูกประหารชีวิต

คำว่าชาวพุทธ ไม่มีวาสนาไม่เป็นชาวพุทธได้ คนเกิดทั่วโลกดินแดนหาศาสนา
ไม่มี ศาสนามีกี่ศาสนาหลุม ๆ ตอน ๆ หาหลักหาเกณฑ์ไม่ได้ แต่คำว่าพุทธศาสนานี้ไม่
ได้ยกยอไม่ได้เหยียบย่ำทำลายใคร เราพูดตามหลักความจริงเป็นศาสนาที่เลิศเลอที่สุด
เป็นศาสนาหมู่บ้านคูเมือง คูโลกคู่สงสารจริง ๆ ใครไม่มีวาสนาไม่ได้เข้ามาราบไหว
เคารพบูชานับถือพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตัวตามคำสอนของท่านได้เลย

นี่นับว่าเราเป็นผู้มีวาสนาบาร์มี อย่าลืมน้ำลืมน้ำตัว โลกสงสารนี้เอาความแน่นอน
กับมันไม่ได้ มีความเปลี่ยนแปลงแปรปรวนอยู่ตลอดเวลาก็คือโลกนี้แล เพราะฉะนั้นจิต
ใจของคนเราจึงต้องแปรสภาพอยู่เสมอ แปรไปในทางต่ำ วุ่นวายวันหนึ่ง ๆ งานไม่ได้
ว่างในหัวใจ งานไม่ได้ว่างในกาย กิริยาอาการวิ่งเต้นขวนขวายทั้งภายนอกภายใน แม้
เช่นนั้นก็ไม่พอกอยู่พอกกิน พอกอยู่พอกกินแล้วก็ยังไม่พอกอยู่พอกกินกับความโลภอีก ความโลภ
มันดั่งมันลากมันเข็นไปให้ดินกระวนกระวายจนกระทั่งตายทิ้งเปล่า ๆ แล้วไม่มีใครได้
อะไรติดเนื้อติดตัวไป นี่รู้สึกว่เหลวไหลมากชาวพุทธเรา

เพราะฉะนั้นจึงขอให้ตั้งอกตั้งใจมีหลักใจ เอาพุทธศาสนาเข้าตั้งไว้ที่ใจ เชื้อบุญ
เชื้อกรรม เชื้อบาปเชื้อบุญ นี่สำคัญ แล้วให้ระลึกถึงใจเสมอ เวลาจะหลับจะนอนอย่า
เว้น เว้นไม่ได้เป็นอันขาด ดัดสันดานเจ้าของ ถ้าว้นไหนขาดไหว้พระ วันนี้อขาดไหว้พระ
วันหน้ากราบสองครั้งซ้ำกัน ต้องดัดสันดานเจ้าของ คนอื่นไปตัดไม่ได้นะ เกิดความไม่ดี
ในใจนั้นแหละ ถ้าเจ้าของดัดเจ้าของ ดัดเท่าไรยิ่งดี ๆ

ให้พยายามฝึกฝนอบรมตนให้ดี ฝึกฝนเข้าสู่ธรรมที่ว่าพุทธศาสนานี้แหละ เป็น
ศาสนาที่รื้อโลกรื้อสงสาร ให้หลุดให้พ้นจากความทุกข์ความทรมานไปได้โดยลำดับ ผู้มี
ศีลมีธรรมย่อมมีความสงบบรมเย็น ในครอบครัวเหี้ยเรือนก็สงบบรมเย็น ผัวเมีย ลูกเต้า
ไม่ทะเลาะเบาะแว้งซึ่งกันและกัน เพราะต่างคนต่างมีกรอบแห่งศีลธรรม อันเป็นความ
สงบบรมเย็นครอบงำอยู่ เราก็อยู่ผาสุกสบาย และเวลาไหว้พระสวดมนต์ ก็ให้ฝึกหัดลูก
เต้าหลานเหลนของตน ให้สวด อรหิ สมุทสาสมุพุโธ สุวักขาโต สุปฏิปันโน ไม่ได้
มากก็ตาม ได้น้อย ๆ ตามฐานะของเด็กก็ยิ่งดี เพื่อเป็นเชื้ออันดีฝังใจเด็ก

หลักธรรมนี้เป็นหลักใจ คนไม่มีธรรมไม่มีหลักใจ ทำอะไรเร็ว ๆ ร่อน ๆ ไขว่ ๆ
คว่ำ ๆ หาหลักเกณฑ์ไม่ได้ ถ้าผู้มีธรรมในใจแล้วมีหลักมีเกณฑ์มีเหตุมีผล ทำอะไรเป็น
ขึ้นเป็นอันเป็นผลเป็นประโยชน์ หลักศาสนาจึงเป็นของสำคัญ เรียกว่าเป็นเครื่องชำระ
จิตใจของโลกให้มีความสงบบรมเย็นด้วยศีลด้วยธรรม ถ้าไม่มีศีลมีธรรมเลยโลกเรานี้ไม่

มีความหมาย ตายทั้งเปล่า ๆ เกิดมาเกิดแล้วเกิดเล่า ๆ ตายแล้วตายเล่า ทับถมกันอยู่
อย่างนี้ตั้งกัปตั้งกาลปีหาทางออกไม่ได้ เพราะไม่รู้ว่าจะหาทางใด และไม่สนใจหา มีแต่
ปฏิบัติตามหรือเลือกคลานไปตามกิเลสตัณหาที่มันจูดมันลากไปเท่านั้น

วันหนึ่งคืนหนึ่งก็ไม่มีความหมาย คนคนหนึ่งก็ไม่มีความหมาย เพราะไม่มีศีล
ธรรมเป็นเครื่องลากจูง ถ้ามีศีลธรรมแล้วยังมีทางออก เช่น เขาติดคุกติดตะรางเท่านั้น
ปีเท่านั้นเดือนยังมีทางออก ไหว้ขอพระพรชีวิตนี้สำคัญ คอยแต่ลมหายใจจะขาดดินลง
เท่านั้น คนไม่มีคุณค่าคนไม่มีราคา คนไม่มีศาสนาเท่ากับคนถูกประหารชีวิต ตัด
อนาคตอันดีงามหรืออนาคตอันเป็นความหวังของตนนั้น ให้ขาดสะบั้นลงไปหาความ
หวังไม่ได้ ไม่มีความหมายเลยคนคนหนึ่ง

เพราะฉะนั้นจึงให้มีศาสนาเป็นเครื่องประกันตัว เมื่อมีศาสนาแล้วเราก็มีวันออก
เรามีวันหลุดพ้น แม้วันนี้เป็นความทุกข์ความทรมาน หาอุบายแก้ด้วยอรรถด้วยธรรม
แก้ด้วยเหตุด้วยผลก็มีทางผ่อนคลายเป็นได้ ถ้าไม่มีศีลธรรมเลยก็มีแต่บีกแต่บั่น ทุกข์
เท่าไรยิ่งตื่น ทุกข์เท่าไรยิ่งติด ทุกข์เท่าไรยิ่งพันก็ยิ่งทุกข์มากขึ้น ถ้าผู้มีธรรมในใจ เมื่อมี
ความทุกข์ความทรมานเข้าสู่ใจแล้ว คิดหาเหตุหาผลคิดถึงอรรถหาธรรม หาช่องออกก็
ออกด้วยความปลอดภัย เล็ดลอดออกไปได้ นี่คนมีธรรมต่างกันอย่างไร

จึงต้องมีธรรมเป็นหลักใจ ไม่มีธรรมเป็นหลักใจไม่ได้มนุษย์เรา สัตว์เขาเรียกว่า
หมดความหมายอยู่แล้ว มนุษย์เราเป็นผู้เต็มไปด้วยความหมาย จึงให้มีธรรมเป็น
ความหมายอันเต็มตัวนี้เข้าสู่ใจ ปฏิบัติตนยากลำบากเราอย่าไปสนใจ ความยากความ
ลำบากนั้นเป็นเรื่องของกิเลสเป็นเรื่องของใจของมารที่จะมาคัดค้านต้านทานไม่ให้เรา
สร้างที่ดีแก่ตัวเอง ให้พยายามหักห้ามเอาไว้ สิ่งเหล่านี้มีอยู่ทั่วไป แล้วก็ทำคนให้ได้
รับความทุกข์ความทรมานทั่ว ๆ ไป

เราพยายามทำความดี ยากขนาดไหน เอ้า ทำลงไป ความยากอันนี้เป็นเรื่องของ
กิเลสฝืนเราขัดขวางเรา การทำลงไปได้ ฝืนทำลงไปได้นั้นเป็นธรรมของเรา ธรรมกับ
กิเลสเป็นข้าศึกกัน ต้องจุดต้องลากต้องคัดค้านต้านทานกันอยู่เสมอ กิเลสมีหนามาก
น้อยเพียงไร ความขี้เกียจขี้คร้าน ความท้อแท้อ่อนแอ ความไม่เชื่อบุญเชื่อกรรมมีมาก
เพียงนั้น แล้วเวลาตายแล้วไปหาบาปหากรรมที่ตนไม่เชื่อ ที่ตนรักชอบนั้นแหละ สิ่ง
ใดรักชอบเป็นเรื่องของกิเลส สิ่งใดเป็นความทุกข์มากนั้นเป็นเรื่องของกิเลส สิ่งใดมี
ความทุกข์น้อยสิ่งนั้นสัตว์โลกไม่ยากทำนั้นคือธรรม ให้พยายามทำให้พยายามฝืน

ตื่นขึ้นก็ให้กราบพระ ระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เสียก่อน ก่อนที่
จะทำมาหาเลี้ยงชีพอันเป็นความจำเป็นประจำตัวและประจำครอบครัวสังคมทั่ว ๆ ไป
ของพวกเรา เราจึงต้องทำอย่างนั้น แล้วเวลาจะหลับจะนอนก็อย่าลืม กราบไหว้พระ

สวตมณต์ อย่างน้อยนั่งภาวนาได้สัก ๑๐ นาทีก็ยังดี ๑๐ นาทีนี้มากไปนะสำหรับคนซึ่ง
 เกียจนี้รู้สึกเหมือนจะเอาไปฆ่า ให้นั่งภาวนา ๑๐ นาทีนี้เหมือนจะเอาไปฆ่า เหมือนจะ
 ถูกประหารอย่างนั้น

นี่กิเลสตัวนี้มันดัดสันดานพวกเรา เราจะภาวนานี้เหมือนจะเอาไปฆ่าโน้นละ
 กิเลสมันบีบบังคับว่านี่เขาจะเอาไปฆ่านะ เหมือนอย่างนั้นนะ นี่ละกิเลสมันหนามันบีบ
 บังคับอย่างนี้ ถ้าจะภาวนา ๕ นาทีหรือ ๑๐ นาทีอย่างนี้จะไปจะตายก็ได้ในหัวใจเรา
 ทั้ง ๆ ที่มันไม่เป็นไม่ตายก็เชื่อว่าจะไปจะตาย แล้วเชื่อกิเลสไปเสียวันหนึ่ง ๆ ผ่านไป
 ไม่ได้ประโยชน์อะไร

เพราะฉะนั้นจึงควรให้ระลึกภาวนา อย่างน้อยที่สุดขอให้ได้ ๕ นาที ถ้าเวลาจะ
 ทำภาวนาเอานาฬิกามาติดหน้าผากนี้ ถ้าเวลาจะทำความชั่วช้าลามก เร่ ๆ ร่อน ๆ
 เตรีตเตรไม่มีขอบเขตเหตุผลนั้น ไม่มีนาฬิกาไม่มีเวล่ำเวลา มีแต่ความอยากความ
 ทะเยอทะยาน ใช้ไม่ได้อย่างนั้น จึงต้องฝึกภาวนา คำว่าภาวนานั้น คือมีคำบริกรรมเป็น
 เครื่องกำกับใจ ใจเป็นนามธรรม ใจไม่มีตนมีตัว มองเห็นเหมือนรูปต่าง ๆ อย่างนี้ แต่
 ใจเป็นนามธรรม ปรากฏแต่รู้เท่านั้น แต่ไม่มองเห็นตัว ครองอยู่ในร่างกายของสัตว์ของ
 บุคคลทุก ๆ ประเภทไปไม่มีเว้น นอกจากสัตว์ตายเท่านั้นคนตายเท่านั้นจึงไม่มีจิต
 ครองอยู่ ถ้าเป็นคนเป็นสัตว์เป็นแล้วต้องมีจิตใจครอง

จิตใจนี้แหละที่เป็นนามธรรมครองร่างของสัตว์ทั้งหลายอยู่ทั่วโลกดินแดนนี้ แต่เรา
 จับตัวไม่ได้ ความรู้อันนี้ซ่านไปหมดทั้งร่างกายของเราไม่ว่าส่วนไหน ๆ เป็นความรู้ซ่าน
 ไปหมดจับตัวไม่ได้ เพราะฉะนั้นเพื่อความจับตัวได้ เพื่อความเห็นจุดหมายของความรู้
 อันนี้จึงต้องมีคำบริกรรมเป็นเครื่องผูกมัดกัน คำบริกรรม เช่น เรากำหนด พุทโธ อัมโม
 หรือสังโฆ บทใดก็ได้ หรือระลึกอานาปานสติ อานาปานสติ คือลมหายใจเข้าออก เวลา
 ลมเข้าก็ให้รู้ เวลาลมออกก็ให้รู้ ให้รู้อยู่จำเพาะไม่คาดหมายอะไร ๆ สวรรค์นิพพานที่
 ไหนไม่ต้องคาด นรกสวรรค์อะไรก็ไม่ต้องคาด ให้ระลึกรู้อยู่กับความรู้นี้

ที่นี้เวลาความรู้กับสติ คือความระลึกรู้ตัวอยู่เสมอนี้ ครอบงำไว้กับคำบริกรรม
 ไม่ให้เผลอไปไหน แล้วจิตนี้จะค่อยรวมตัวเข้ามา ๆ สู่จุดผู้รู้ เมื่อรวมตัวเข้ามาแล้วก็
 เป็นจุด เหมือนกันกับเรตากลมห่อเอาไว้ เวลาตากไว้แล้วมองหาแหไม่ชัดเจน แต่เวลา
 ดึงจอมแหเข้ามาถึงจุดของมันแล้ว ก็เป็นก้อนแหเป็นกองแห มองเห็นชัดเจนว่านี่คือ
 กองแห ที่ดึงรวมตัวเข้ามาแล้ว กองพุทโธก็เหมือนกัน รวมตัวเข้ามา ๆ เป็นจุดผู้รู้ รู้
 อยู่ภายในตัวของเรา เฉพาะอย่างยิ่งคือรู้อยู่ในทรวงอกนี้ ในกลางหัวใจเรานี้ อยู่ตรง
 กลางหัวอกนี้ ความรู้แท้ที่อยู่ตรงนี้

ที่ว่ามันสมองนั้นเป็นที่ทำงานของความจำ ความจำไปจำที่มันสมอง เพราะฉะนั้นคนใช้ความคิดความจำมาก ๆ สมองจึงทื่อ แต่เวลาใช้ความจริงคือการภาวนาแล้วจะมาสว่างใส มาสงบร่มเย็นอยู่ภายในหัวอกของเรา ในทรวงอกกลางอกนี้แล้วผู้รู้ผู้ตรงนี้ ในตำราท่านก็บอกไว้ว่า ผู้รู้ผู้ตรงนี้ อยู่ตรงกลางอก ท่านไม่ได้บอกว่าไปอยู่บนศีรษะ อยู่ข้างอยู่ขา อันนั้นเป็นประสาทส่วนต่าง ๆ สำหรับรับใช้ความรู้นี้ ให้รู้ไปในแง่ต่าง ๆ ตามหน้าที่ของตบต่างหาก อันความรู้แท้นั้นมีอันเดียวอยู่ในนี้ หากจับตัวไม่ได้ เพราะมันขุ่นไปหมด

พอเราระลึกพุทโธ ๆ เป็นต้น ไม่ให้เพลอ ระลึก พุทโธ แล้วจิตเราจะค่อยรวม ค่อยสงบตัวเข้ามา ๆ พอสงบตัวเข้ามาเล็กน้อยความเย็นจะเย็นโดยลำดับ ความเบาภายในนี้จะเบาไปเรื่อย ๆ ต่อไปก็กลายเป็นความแปลกประหลาดขึ้นมา เมื่อจิตรวมมากเข้าเท่านั้นก็กลายเป็นความอัศจรรย์ขึ้นมามากอีกที่จิต เมื่อจิตได้มีความสงบตัว ไม่ได้ทำงานไม่ได้แสดงกิริยาอาการต่าง ๆ เป็นตัวของตัว พุทโธ ก็หายไป

เวลาจิตสงบเต็มที่แล้ว พุทโธ ๆ หายไปนะ คำบริกรรม เหมือนเราตามรอยโค คำว่า รอยโค คือ พุทโธ หรือ อัมโม หรือ สังโม นี่เรียกว่า รอยพุทโธ เมื่อเราตามรอยพุทโธ เข้าไป บริกรรมอยู่กับพุทโธ ๆ จนกระทั่งเข้าถึงพุทโธ คือความรู้แท้แล้ว คำบริกรรมเหล่านี้จะหายไป จางไป ๆ จนหายไป ยังเหลือแต่คำว่า พุทโธล้วน ๆ เหมือนกับเราตามรอยโคเข้าไปเมื่อเราถึงตัวโคแล้ว รอยโคก็หมดความหมายไป อันนี้ คำว่า พุทโธ อัมโม สังโม ซึ่งเป็นคู่เคียงหรือว่าเป็นเงาของใจหรือว่าเป็นรอยของใจก็หมดปัญหาไปโดยลำดับ จะมีแต่รู้ล้วน ๆ

ความรู้อันนี้แหละเป็นสิ่งที่ฝังใจเรา ให้เห็นตัวเองว่าเป็นผู้มีคุณค่า เห็นใจเป็นของมีคุณค่า เห็นใจเป็นของอัศจรรย์ ผู้นั้นจะได้พยายามต่อไป ถึงวันหลังจะไม่รวมไม่สงบอย่างนั้นก็ตาม แต่ความกระหม่อมยืดย่อม ความดูดดื่มภายในจิตใจที่เคยเป็นมาแล้วนั้นไม่จืดจาง พยายามทำอยู่ไม่หยุดไม่ถอย เพราะความรู้อันนี้เป็นความรู้อัศจรรย์

รูสิ่งใดไม่เหมือนรู้ธรรมดา ไม่เหมือนความรู้มารู้ตัวเอง รูสิ่งนั้นเป็นสิ่งนั้นไป รูรูปเป็นรูรูป รูเสียงเป็นเสียง รูกลิ่นเป็นกลิ่น รูหึงเป็นหึง รูชายเป็นชาย แต่มารู้ตัวเองคือรูใจนี้ เป็นใจที่หมดจดงดงาม เป็นใจที่สง่าผ่าเผย จึงต้องให้มารู้ที่ตรงนี้ นี่เรียกว่าการภาวนาฝึกหัดให้ท่านทั้งหลายได้รู้ถึงความอัศจรรย์จริง ๆ แล้วอยู่กับภาวนา

พระพุทธรูปศาสนาสอนลงไม่ว่าการให้ทาน รักษาศีลภาวนา เป็นกิจเป็นก้นสาขา ดอกใบของพุทโธ ๆ ของภาวนา อันนี้เป็นต้นลำอันใหญ่โต เมื่อเวลาเราสร้างคุณงามความดีมากมาย กิ่งก้านสาขาดอกใบก็แตกจากต้นลำนี้แล หรือเหมือนกันกับสายน้ำ

สายต่าง ๆ ที่ไหลรวมทำนบใหญ่นั้นแหละ บุญทานการกุศลต่าง ๆ ไหลรวมมาทำนบใหญ่ ทำนบใหญ่ได้แก่ภาวนา คือพุทโธ ๆ รวมลงไปแล้วเป็นของอัศจรรย์

อันนี้ก็จะพูดให้เป็นคติแก่พี่น้องทั้งหลาย หลวงตาเคยเป็นตั้งแต่เรียนหนังสืออยู่ ไม่รู้ภาษาอะไรแหละ ท่านสอนให้พุทโธ เราชอบภาวนาตั้งแต่เริ่มบวชเราชอบภาวนา แล้วภาวนาพุทโธ ๆ ไปก็ค่อยสงบตัวเข้าไป ๆ รวมก็เลยทันที พอรวมก็แล้วขาดสะบั้นไปหมด ถ้าเป็นน้ำก็เหมือนเกาะอยู่ในกลางมหาสมุทรนั้นแล เกาะนี้เป็นเกาะสงบร่มเย็น เกาะนี้เป็นเกาะอัศจรรย์ ความรู้อันนี้เด่นขึ้น เลยตื่นเด่นเจ้าของ มีความตื่นเต้น มีความปีติยินดีเกินประมาณเลยไปกระตุกความรู้อันนั้นให้ถอยตัวออกมาเสีย เพียงเท่านี้ก็หยั่งลึกแล้วเรื่องศรัทธาความเชื่อมั่นในบุญในกรรมทั้งหลาย เห็นชัด

จากนั้นมาความพยายามไม่ลดละ ถึงจะเป็นก็ตามไม่เป็นก็ตาม ความฝักใฝ่ที่วาดจิตได้เป็นแล้วได้เห็นแล้วนี้ฝักใฝ่มากทีเดียว เหมือนกันกับบึงใหญ่ ๆ นี่แหละ มีน้ำเต็มอยู่ในบึงและใสสะอาดปราศจากมลทินทั้งหลายด้วย แต่เป็นเพียงว่ามีจอกแหวนปกคลุมอยู่เท่านั้น พอเรารื้อจอกแหวนขึ้นมาแล้ว ตักน้ำขึ้นมาดื่ม รุสชาติของน้ำแล้ว แม้จอกแหวนจะปกคลุมหุ้มห่อเข้าตามเดิมก็ตาม แต่ความเชื่อมั่นว่าน้ำนี้มี น้ำนี้ใสสะอาด น้ำนี้มีรสจิตสนิท นี้ไม่ถอนตัวเลย นี่ก็เหมือนกันความรู้ของเราเมื่อเวลาเข้าไปสู่จุดเหล่านี้แล้วจะเป็นจุดอัศจรรย์ เราจะมองเห็นเหตุเห็นผล เห็นความดีความชั่วของตัวเอง แล้วมีการยับยั้งชั่งตัวในการทำงานต่าง ๆ ที่ไม่ดี ทำกิจอะไรก็ตามที่ไม่ดีแล้วมีการยับยั้งได้

อันไหนที่ดีก็เร่งชวนชวาย เรียกว่าเหยียบคันเร่ง อันไหนไม่ดีเหยียบเบรกห้ามล้อ รู้สึกตัวอยู่ในตัวของเราไม่มีใครสอนก็รู้อย่างเดียว เพราะธรรมเป็นเครื่องให้รู้ตัว เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนให้ประมวลความรู้ทั้งหลายเข้ามาสู่ใจตัวเอง ใจตัวเองเป็นนักรู้แล้วเมื่อประมวลเหตุการณ์เข้ามาสู่ใจแล้วจะรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ กระจายแตกไปหมดสามแดนโลกธาตุ ไม่มีอดีตมีอันรู้ไปได้หมด เพราะอำนาจแห่งการภาวนานี้แหละเป็นตัวสำคัญเป็นองค์สำคัญ

ให้เราฝึกหัดภาวนาบ้างนะ เราอย่าเพียงแต่ชื่อว่าชาวพุทโธ ๆ เหลวไหล มีแต่ไขว่คว้าหาวัตถุต่าง ๆ สิ่งนั้นก็ดีสิ่งนี้ก็ดี ใจเจ้าของเลวไม่ดู ต้องดูใจเจ้าของด้วยถึงจะรู้ว่าใจเลวแล้วกลายเป็นใจดีขึ้นมา ถ้าไม่ดูใจเจ้าของก่อนไม่รู้ว่าใจเลว แล้วก็ไม่รู้ว่าใจของเราดีขึ้นมีราค่าราคา พอจิตย้อนเข้ามาสู่ตัวเอง มารู้ตัวเองแล้วก็มีสติปีติยินดี แปลกประหลาดอัศจรรย์ขึ้นในใจ อ้อ นี่คุณค่าของสิ่งทั้งหลายมาอยู่ที่ใจดวงนี้เอง นั่น มาอยู่ที่นี่

ให้พี่น้องทั้งหลายจำเอานะ แล้วก็สอนลูกสอนหลานอย่าปล่อยอย่าวาง เด็กให้มีหลักยึด ให้มีธรรมยึดมั่นแหละ เด็กไปจากพ่อจากแม่ สอนเด็กให้มีพุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ภายในใจ เด็กจะได้มีหลักใจ ใครมีพุทฺโธ ธัมโม สังโฆแล้วเรียกว่าเป็นผู้มีหลักใจ ไม่ว่าเด็กไม่ว่าผู้ใหญ่ ถ้าไม่มีพุทฺโธ ธัมโม สังโฆ ไม่มีศาสนาติดใจเลยเหลวไหลทั้งนั้น ใครจะประกาศตนว่าเป็นชาติชั้นวรรณะสูงต่ำขนาดไหนก็ตาม มีแต่ลมปาก ไม่มีความหมายอันใดเลย แต่ถ้ามีหลักธรรมหลักใจเข้าสู่ใจตัวเองแล้ว มีหลักศาสนาเข้าสู่ใจแล้วผู้นั้นมีหลัก ผู้นั้นมีที่ยับยั้ง ผู้นั้นมีที่ยึด ผู้นั้นมีที่เกาะ ผู้นั้นมีที่ผ่อนคลาย ให้จำเอาไว้นะ

วันนี้เทศน์เพียงเท่านี้แหละ ขอความสวัสดีจงมีแก่พี่น้องทั้งหลายโดยทั่วกันเทอญ